

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Αρ. Φακ.: 7.1.10.7.2

23 Μαρτίου 2022

Διευθυντές/Διευθύντριες
Σχολείων Δημοτικής,
Μέσης Γενικής και
Μέσης Τεχνικής και
Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
και Κατάρτισης

Θέμα: Προώθηση της φιλαναγνωσίας στα σχολεία

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, με αφορμή τις Παγκόσμιες Ημέρες Παιδικού Βιβλίου (2 Απριλίου) και Βιβλίου (23 Απριλίου), καλείστε να ενημερώσετε, σε παιδαγωγική συνεδρία, όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς του σχολείου σας για τη σημασία και για τρόπους ανάπτυξης της φιλαναγνωσίας στα παιδιά, καθώς αποτελεί σημαντική διαχρονική επιδίωξη του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (Υ.Π.Π.Α.Ν.), σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

Ο όρος «φιλαναγνωσία» αναφέρεται στη θετικά προσδιορισμένη σχέση του αναγνώστη και της αναγνώστριάς με το βιβλίο, αλλά και στις εξειδικευμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, που στοχεύουν στη διαμόρφωση αυτής της σχέσης ή/και την ενδυνάμωσή της. Η σχέση αυτή θα βοηθήσει το παιδί να αναπτύξει κριτική σκέψη, να ενεργοποιήσει τη φαντασία του, να διαμορφώσει την προσωπικότητά του και να καλλιεργήσει τα συναισθήματά του. Περαιτέρω, μέσα από τη ζωή των ηρώων/ηρωίδων του λογοτεχνικού βιβλίου, το παιδί μπορεί να ταυτιστεί και να βρει λύσεις στις προσωπικές του προκλήσεις. Η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων είναι μια παρηγοριά, ένα καταφύγιο, ένα αντίδοτο στη μοναξιά, ιδίως σε αυτές τις πρωτόγνωρες και αβέβαιες μέρες που ζούμε όλοι/ες – και κυρίως τα παιδιά – λόγω της πανδημίας, του υποχρεωτικού εγκλεισμού και αυτού που ονομάστηκε «φυσική αποστασιοποίηση».

Γενικότερα, η ένταξη του βιβλίου στη ζωή της τάξης και του σχολείου μεταδίδει το μήνυμα στα παιδιά ότι η ανάγνωση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι καθοριστικός στην προσπάθεια για ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας στα παιδιά, ιδιαίτερα και στις περιπτώσεις παιδιών που δεν έχουν τις ευκαιρίες να αναπτύξουν την αγάπη για τα βιβλία και την ανάγνωση στην οικογένεια. Οι εκπαιδευτικοί είναι αυτοί/ές που, μέσα από τον εμπυχωτικό και καθοδηγητικό τους ρόλο, θα εξασφαλίσουν τις συνθήκες

που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της σχέσης των παιδιών με το βιβλίο. Καλούνται, λοιπόν, να λειτουργήσουν ως διαμεσολαβητές/διαμεσολαβήτριες μεταξύ των βιβλίων και των παιδιών, για να οδηγήσουν τα παιδιά στον γοητευτικό κόσμο της λογοτεχνίας ή, γενικότερα, της γνώσης μέσα από οποιοδήποτε βιβλίο. Ενισχυτικό παράγοντα στις προσπάθειες των εκπαιδευτικών για ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας στα παιδιά, αποτελεί η δική τους γνώση για βιβλία, γενικά, και βιβλία παιδικής και νεανικής λογοτεχνίας, ειδικότερα, καθώς και το να αποτελούν οι ίδιοι/ες πρότυπα αναγνωστών/στριών.

Διαχρονικά, αποδίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας, εφόσον είναι ευρύτερα αποδεκτό και ερευνητικά αποδεδειγμένο πως τόσο η εξοικείωση των παιδιών με το βιβλίο, όσο και η ανάγνωση βιβλίων και άλλων μορφών γραπτού λόγου, σε έντυπη ή ψηφιακή μορφή, έχουν πολλαπλά οφέλη για τον/τη μαθητή/μαθήτρια και συμβάλλουν στη βελτίωση των ακαδημαϊκών του/της επιδόσεων και στη γενικότερη καλλιέργεια της Ελληνικής Γλώσσας, προσπάθεια η οποία θα πρέπει να είναι διαρκής και στοχευμένη. Η αναβάθμιση και ενίσχυση της Ελληνικής Γλώσσας, τόσο στην εκπαίδευση όσο και ευρύτερα στην κοινωνία, αποτελεί σήμερα, περισσότερο από ποτέ, στόχο ύψιστης προτεραιότητας για τον τόπο μας, προσφέροντας σημαντική υπηρεσία στη δοκιμαζόμενη πατρίδα μας.

Η εφαρμογή του Αναλυτικού Προγράμματος Λογοτεχνίας, ειδικότερα, τόσο στη Δημοτική όσο και στη Μέση Εκπαίδευση, συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας. Ένας από τους γενικούς σκοπούς του μαθήματος της Λογοτεχνίας, όπως αυτοί καθορίζονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του μαθήματος, είναι «η καλλιέργεια εσωτερικών κινήτρων στους μαθητές και στις μαθήτριες, μέσα από την επίγνωση της κρίσιμης σημασίας και της αξίας των λογοτεχνικών κειμένων για την κατανόηση του ανθρώπου, που να τους/τις ωθούν σε μια σταθερότερη αναγνωστική σχέση με τη λογοτεχνία και εκτός σχολικού περιβάλλοντος (φιλιαναγνωσία)». Με ποικίλα μέσα και δραστηριότητες επιδιώκεται η υιοθέτηση εκ μέρους των μαθητών/τριών θετικών στάσεων απέναντι στο βιβλίο, καθώς και η αξιοποίηση μέρους του ελεύθερου τους χρόνου, πρωτίστως για ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων και επιπλέον για ενασχόληση με άλλες δραστηριότητες που συνδέονται με αυτό άμεσα ή έμμεσα (π.χ. συμμετοχή σε λέσχες ανάγνωσης, σε παρουσιάσεις βιβλίων, σε ποιητικές βραδιές κ.λπ.). Η αναγνώριση της τέχνης του λόγου ως πολυδιάστατης αξίας με ανθρωπογνωστικό περιεχόμενο και αισθητική διάσταση συνιστά την πεμππουσία της φιλιαναγνωσίας, την οποία καλούνται τόσο το σχολείο όσο και η κοινωνία να προωθήσουν, στο πλαίσιο της Γενικής Παιδείας και με ανάπτυξη συμπράξεων και συνεργασιών μεταξύ των διάφορων φορέων της.

Πέρα από το μάθημα των Ελληνικών και της Λογοτεχνίας, συστήνεται να χρησιμοποιούνται λογοτεχνικά βιβλία, καθώς και βιβλία αναφοράς/γνώσεων, σε όλα τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος. Βιβλία γνώσεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν παράλληλα με τα σχολικά εγχειρίδια, για να ενισχύσουν τη διαδικασία κατανόησης ενός γνωστικού αντικειμένου, καθώς και για να βοηθήσουν τα παιδιά να εμβαθύνουν στο θέμα. Με τις αναγνωστικές δράσεις που στοχευμένα κάθε εκπαιδευτικός θα υλοποιήσει, θα μπορεί να προσεγγίσει όλους τους μαθητές και όλες τις μαθήτριές του/της, αφού για κάθε παιδί μπορεί να υπάρχει ένα τουλάχιστον βιβλίο που να αγγίζει τις ανησυχίες και τις ανάγκες του, στο πλαίσιο του όποιου μαθήματος. Είναι σημαντικό, η ώρα της ανάγνωσης βιβλίων να είναι για τα παιδιά μια ιδιαίτερη στιγμή στη σχολική τους ζωή, μια ζώνη ελευθερίας και δημιουργικότητας, στην οποία να μπορούν να εκφράσουν σκέψεις, προβληματισμούς, επιθυμίες. Οι εκπαιδευτικοί, με τις δημιουργικές δυνάμεις που κρύβουν μέσα τους, αλλά και με τον ζήλο και την αγάπη με την οποία προσεγγίζουν τον ρόλο και την αποστολή τους, μπορούν να αξιοποιήσουν και να εμπλουτίσουν φιλιαναγνωστικές πρακτικές, οι οποίες μπορούν να ενταχθούν δημιουργικά και σε άλλες περιοχές τέχνης και τεχνικής (ζωγραφική,

μουσική, τραγούδι, ηλεκτρονικός υπολογιστής). Οι δραστηριότητες μπορούν να αναπτυχθούν και διαθεματικά και να συνδράμουν σε αυτές, μετά από την ανάλογη συνεργασία και προγραμματισμό, εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων, όπως της Μουσικής, των Εικαστικών Τεχνών, των Αγγλικών, της Φυσικής Αγωγής κ.ά.

Η καλλιέργεια της φιλιανγνωσίας θεωρείται σημαντικός άξονας για τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Διεθνείς έρευνες συσχετίζουν την ανάγνωση βιβλίων με καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα και συγκεκριμένα, έδειξαν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Η ανάγνωση για ευχαρίστηση είναι ο πιο σημαντικός δείκτης της μελλοντικής επιτυχίας του παιδιού.
- Σε όλες τις χώρες, τα παιδιά που απολαμβάνουν να διαβάζουν λογοτεχνικά έργα, έχουν υψηλότερες επιδόσεις από τα άλλα.
- Τα παιδιά που απολαμβάνουν το διάβασμα πολύ είναι τρεις φορές πιθανότερο να διαβάζουν καλύτερα από το επίπεδο που αναμένεται για την ηλικία τους.
- Παιδιά που διαβάζουν βιβλία κάθε μέρα ή σχεδόν κάθε μέρα, ή μια ή δυο φορές την εβδομάδα, έχουν καλύτερες επιδόσεις στο σχολείο.
- Η ανάγνωση για απόλαυση έχει θετική επίδραση στην ανάπτυξη της γλωσσικής έκφρασης, την καλλιέργεια της αναγνωστικής δεξιότητας, τη βελτίωση της αφηγηματικής ικανότητας και την ανάπτυξη της δυνατότητας κατανόησης ενός κειμένου.
- Παιδιά που διαβάζουν συχνά στην ηλικία των δέκα έχουν καλύτερα αποτελέσματα από τα συνομήλικά τους παιδιά σε εξετάσεις ορθογραφίας και λεξιλογίου, ακόμη και σε εξετάσεις μαθηματικών, στην ηλικία των δεκαέξι.

Η φιλιανγνωσία και η σταδιακή εξοικείωση των παιδιών με το βιβλίο, γενικά, και με τη λογοτεχνία, ειδικότερα, μπορεί, επομένως, να ενισχύσει τις προσπάθειες του σχολείου για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του λειτουργικού αναλφαβητισμού, που αποτελεί μία από τις προτεραιότητες του Υ.Π.Π.Α.Ν. Δεδομένου ότι για την αποτελεσματικότερη στήριξη των παιδιών που βρίσκονται σε ρίσκο αναλφαβητισμού, ακολουθείται μία ολιστική προσέγγιση και ενίσχυση του αλφαβητισμού στη Γλώσσα, σε πολλαπλά επίπεδα, η φιλιανγνωσία και οι συνεπακόλουθες εκπαιδευτικές δραστηριότητες μπορούν να αποτελέσουν μία από τις πτυχές του Ενιαίου Σχεδίου Βελτίωσης της Σχολικής Μονάδας.

Το Υ.Π.Π.Α.Ν. προωθεί, επίσης, τα τελευταία χρόνια μια σειρά από ενέργειες και δράσεις στο πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, με στόχο την αλληλοαποδοχή, την καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης και την εξάλειψη αρνητικών στερεοτύπων και προκαταλήψεων μεταξύ των παιδιών. Προωθείται ένα σχολικό σύστημα/παιδεία που αναγνωρίζει και αποδέχεται πλήρως τη διαφορετικότητα, τον πλουραλισμό (πολιτιστικό, γλωσσικό, θρησκευτικό) και την πολλαπλή νοημοσύνη. Στο πλαίσιο αυτό, η λογοτεχνία είναι δυνατό να λειτουργήσει ως μέσο για την επίτευξη των στόχων της Διαπολιτισμικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Κι αυτό γιατί, μέσω της λογοτεχνίας, οι νέοι άνθρωποι εκπαιδεύονται να αντιμετωπίζουν με κριτική διάθεση τα ατομικά και κοινωνικά θέματα, μαθαίνουν αβίαστα να πλησιάζουν τον Άλλο άνθρωπο, να αποδέχονται το «ξένο» και το «διαφορετικό». Ως αναγνώστες και αναγνώστριες, θέτουν τον εαυτό τους μπροστά σε ένα διαφορετικό ορίζοντα προσδοκιών και ανανεώνουν τα αισθητικά τους κριτήρια.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, συστάθηκε στο Υ.Π.Π.Α.Ν. «Επιτροπή Προώθησης της Φιλιανγνωσίας στο Σχολείο και την Κοινωνία». Σκοπός της Επιτροπής είναι να συνδράμει ποικιλοτρόπως στην ανάπτυξη της φιλιανγνωσίας στα σχολεία, έτσι ώστε εκπαιδευτικοί και

παιδιά να καταστούν επαρκείς και διά βίου αναγνώστες και αναγνώστριες. Οι δράσεις της Επιτροπής στοχεύουν στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την προβολή και διάχυση καλών πρακτικών, την προβολή του έργου συγγραφέων και εικονογράφων παιδικής και νεανικής λογοτεχνίας, την έκδοση και διάθεση υποστηρικτικού υλικού, τη διοργάνωση σχετικών διαγωνισμών, την αξιοποίηση εκπαιδευτικών που έχουν σχετικά προσόντα, την ενημέρωση των γονέων σε θέματα ανάπτυξης της φιλιαναγνωσίας στα παιδιά. Στόχος της Επιτροπής είναι, επίσης, η ανάπτυξη συνεργασιών με άλλες υπηρεσίες, συνδέσμους και φορείς που σχετίζονται με το βιβλίο και τη φιλιαναγνωσία, καθώς και προέκταση της εκστρατείας για ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας στην κοινωνία.

Στον ιστότοπο της Επιτροπής (<http://filanagnosia.schools.ac.cy/index.php/el/>), τα σχολεία μπορούν να αντλήσουν καλές πρακτικές και δράσεις για επίτευξη του στόχου για καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας στα παιδιά, καθώς και άλλο σχετικό υλικό. Παράλληλα, καλούνται όσα σχολεία επιθυμούν, να αποστέλλουν (filanagnosia@schools.ac.cy), σε ηλεκτρονική μορφή, υλικό που παρουσιάζει δράσεις προώθησης της φιλιαναγνωσίας που υλοποίησαν, για ανάρτηση στον ιστότοπο της Επιτροπής. Το υλικό, που μπορεί να είναι κείμενο ή/και φωτογραφίες (σε μορφή JPEG), πρέπει να είναι σύμφωνο με τον κώδικα δεοντολογίας του διαδικτύου. Υπενθυμίζεται ότι χρειάζεται να εξασφαλιστεί η συγκατάθεση των γονέων, αν στις φωτογραφίες παρουσιάζονται παιδιά.

Κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά 2021-2022, επίσης, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου προχώρησε στη δημιουργία και λειτουργία δικτύου σχολείων για την Υποστήριξη της Φιλιαναγνωσίας στην Προδημοτική και Δημοτική Εκπαίδευση. Σκοπός του δικτύου φιλιαναγνωσίας είναι η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων σχολείων σε δράσεις επιμόρφωσης σχετικά με τις θεωρητικές και πρακτικές πτυχές σχεδιασμού και διαμόρφωσης προγραμμάτων βιβλιοφιλίας, που θα στηρίζονται σε άξονες που καλλιεργούν κίνητρα στα παιδιά για ανάγνωση και αυξάνουν τον χρόνο που αυτά αφιερώνουν στην ανάγνωση βιβλίων.

Στοχεύοντας στην περαιτέρω στήριξη των σχολείων, από την Επιτροπή Προώθησης της Φιλιαναγνωσίας στο Σχολείο και την Κοινωνία, παρατίθενται στη συνέχεια, ως Παράρτημα, φιλιαναγνωστικές δράσεις, που μπορούν να επιλεγθούν ή/και να προσαρμοστούν ανάλογα με τη βαθμίδα εκπαίδευσης, το συγκεκριμένο και τις ανάγκες του κάθε σχολείου, αναφορικά με τις ακόλουθες θεματικές:

- A. Ανάπτυξη κουλτούρας ανάγνωσης για απόλαυση
- B. Διαμόρφωση του χώρου του σχολείου και των αιθουσών διδασκαλίας με τρόπους που να προωθούν τη φιλιαναγνωσία
- Γ. Σχολικές Βιβλιοθήκες
- Δ. Δανειστική Βιβλιοθήκη
- Ε. Δημιουργικές Δραστηριότητες σε σχέση με την ανάγνωση βιβλίων
- Στ. Λέσχες Ανάγνωσης
- Z. Επισκέψεις συγγραφέων/εικονογράφων στα σχολεία
- Η. Επισκέψεις σε βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία
- Θ. Δράσεις φιλιαναγνωσίας με τη συμμετοχή των γονέων
- Ι. Συνεργασία του σχολείου με την κοινότητα όπου βρίσκεται, για προώθηση της φιλιαναγνωσίας

Σημειώνεται ότι οι δράσεις που περιγράφονται στο Παράρτημα, στην παρούσα φάση, μπορούν να υλοποιηθούν με ανάλογες διαφοροποιήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα Υγειονομικά Πρωτόκολλα και σε σχετικές εγκυκλίους/οδηγίες του Υ.Π.Π.Α.Ν.

Νοείται, τέλος, ότι το περιεχόμενο της παρούσας εγκυκλίου, μπορεί να ληφθεί υπόψη στον προγραμματισμό των δράσεων κάθε σχολείου, τόσο για την παρούσα σχολική χρονιά όσο και για τις επόμενες σχολικές χρονιές.

Δρ Μάριος Στυλιανίδης
Διευθυντής
Δημοτικής Εκπαίδευσης

Δρ Κυπριανός Δ. Λούης
Διευθυντής
Μέσης Γενικής
Εκπαίδευσης

Δρ Ηλίας Μαρκάτζης
Διευθυντής
Μέσης Τεχνικής
και Επαγγελματικής
Εκπαίδευσης και
Κατάρτισης

Δρ Αθηνά Μιχαηλίδου
Διευθύντρια
Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Κοιν.: Γ.Ε.Δ.Ε., Γ.Ε.Μ.Ε., Γ.Ε.Τ.Ε.

: Π.Λ.Ε.

: Π.Ο.Ε.Δ., Ο.Ε.Λ.Μ.Ε.Κ., Ο.Λ.Τ.Ε.Κ.

: Παγκύπριες Συνομοσπονδίες Ομοσπονδιών

Συνδέσμων Γονέων Σχολείων Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛΙΔΑ
Α. Ανάπτυξη κουλτούρας ανάγνωσης για απόλαυση	7
Β. Διαμόρφωση του χώρου του σχολείου και των αιθουσών διδασκαλίας με τρόπους που να προωθούν τη φιλιαναγνωσία	8
Γ. Σχολικές Βιβλιοθήκες	9
Δ. Δανειστική Βιβλιοθήκη	11
Ε. Δημιουργικές Δραστηριότητες σε σχέση με την ανάγνωση βιβλίων	12
ΣΤ. Λέσχες Ανάγνωσης	13
Ζ. Επισκέψεις συγγραφέων/εικονογράφων στα σχολεία	13
Η. Επισκέψεις σε βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία	14
Θ. Δράσεις φιλιαναγνωσίας με τη συμμετοχή των γονέων	14
Ι. Συνεργασία του σχολείου με την κοινότητα όπου βρίσκεται, για προώθηση της φιλιαναγνωσίας	15

A. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΗ

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η κουλτούρα ανάγνωσης δημιουργείται και καλλιεργείται, ειδικά αν το σχολείο οργανώνει δράσεις γύρω από το βιβλίο και την ανάγνωση, που προσφέρουν ευχαρίστηση στα παιδιά. Ο ενθουσιασμός και η δέσμευση της διευθυντικής ομάδας και των εκπαιδευτικών του σχολείου, για τα βιβλία και την ανάγνωση, είναι πρωταρχικής σημασίας και μεταδίδεται και στα παιδιά. Εξίσου σημαντικό είναι οι εκπαιδευτικοί να αποτελούν πρότυπα για την ανάγνωση βιβλίων.

Συστήνεται να αφιερώνονται συνεδριάσεις προσωπικού εστιασμένες σε θέματα ανάπτυξης της φιλιαναγνωσίας, οργάνωσης σχετικών δράσεων και αλληλοενημέρωση των εκπαιδευτικών για βιβλία που διάβασαν. Μπορούν, επίσης, να γίνουν έρευνες για τα βιβλία που διαβάζουν τα παιδιά του σχολείου και τις στάσεις τους απέναντι στην ανάγνωση, να αναλυθούν τα αποτελέσματα και αυτά να καθοδηγήσουν επόμενες δράσεις του σχολείου. Κάθε σχολείο συστήνεται, επίσης, να ορίσει Επιτροπή Φιλιαναγνωσίας, για προώθηση σχετικών δράσεων.

Τα ακόλουθα, αποτελούν ενδεικτικές δραστηριότητες, που βοηθούν στην ανάπτυξη κουλτούρας ανάγνωσης για ευχαρίστηση, από τα παιδιά:

- Διαμόρφωση των σχολικών χώρων με τρόπους που να προωθούν τη φιλιαναγνωσία (βλ. σημ. Β., σελ. 8).
- Καθημερινή ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων στην τάξη (ελεύθερη εθελοντική ανάγνωση): Καθιέρωση λογοτεχνικού δεκάλεπτου κάθε μέρα (π.χ. ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει στα παιδιά, σε συνέχειες αν είναι μεγάλο σε έκταση, ένα βιβλίο που επέλεξε/αν ή κάθε παιδί διαβάζει το λογοτεχνικό βιβλίο που έφερε από το σπίτι ή δανείστηκε από τη βιβλιοθήκη της/του τάξης/σχολείου).
- Λειτουργία δανειστικής βιβλιοθήκης (βλ. σημ. Δ, σελ. 11), χωρίς την ανάθεση εργασιών ή με ανάθεση προαιρετικών εργασιών.
- Βιβλίο του μήνα: Η δασκάλα ή κάποιο παιδί παρουσιάζει στα παιδιά ένα καινούργιο βιβλίο κάθε μήνα, το οποίο τοποθετείται σε περίοπτη θέση στην τάξη.
- Τα παιδιά προτείνουν στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές τους βιβλία που διάβασαν τα ίδια (π.χ. μπορούν να διαβάσουν μεγαλόφωνα, στην τάξη, αποσπάσματα του βιβλίου, να αφηγηθούν την υπόθεση σε συντομία, να κολλήσουν διακριτικό στη ράχη των βιβλίων βιβλιοθήκης που προτείνουν κ.λπ.).
- Τα παιδιά παρουσιάζουν βιβλία που διάβασαν, στο σύνολο του σχολείου ή της τάξης (π.χ. παρουσιάζουν έναν/μία ήρωα/ηρωίδα, δραματοποιούν μία σκηνή, εικονογραφούν και παρουσιάζουν σκηνές από το βιβλίο κ.λπ.).
- Μεγαλύτερα παιδιά του σχολείου διαβάζουν βιβλία σε μικρότερα παιδιά.
- «Διαφήμιση» βιβλίων που διαβάζουν τα παιδιά (π.χ. αφίσες, ηχητικά σποτ).
- Μια βαλίτσα με βιβλία (π.χ. με κοινή θεματική) ταξιδεύει από τάξη σε τάξη.

- Πικ νικ διαβάσματος: Προγραμματίζεται για συγκεκριμένη ημέρα και ώρα, κατά την οποία τα παιδιά φέρνουν μαζί τους τα απαραίτητα για ένα πικ νικ στην αυλή του σχολείου και μαζί με τους/τις εκπαιδευτικούς διαβάζουν όλοι/ες το βιβλίο τους.
- Δεκάλεπτη ανάγνωση βιβλίου από όλα τα παιδιά, τους/τις εκπαιδευτικούς και το βοηθητικό προσωπικό του σχολείου, σε τυχαίο χρόνο (σε διαφορετικά μαθήματα), με το κτύπημα του κουδουνιού.
- Δημιουργία συνθήματος ή/και σημαίας ή/και μασκόντ διαβάσματος (τάξης/σχολείου).
- Ακροάσεις ηχογραφημένων βιβλίων (π.χ. e-books).
- Διοργάνωση εκθέσεων βιβλίων στο σχολείο.
- Εμπλουτισμός της ιστοσελίδας του σχολείου με υλικό για τη φιλιαναγνωσία (π.χ. παραμύθια, συμβουλές για γονείς κ.λπ.).
- Παρουσιάσεις στα παιδιά αγαπημένων παιδικών βιβλίων των εκπαιδευτικών.
- Δημιουργία/λειτουργία κεντρικής βιβλιοθήκης στο σχολείο ή/και βιβλιοθηκών στις αίθουσες διδασκαλίας (βλ. σημ. Γ, σελ. 9).
- Προσκόμιση στην τάξη των αυθεντικών βιβλίων (όταν μελετούν κάποιο κείμενο-απόσπασμα στη Γλώσσα, Λογοτεχνία ή όταν αξιοποιούν αποσπάσματα από λογοτεχνικά βιβλία ή βιβλία γνώσεων σε οποιοδήποτε μάθημα), έκθεσή τους σε περίοπτη θέση στην αίθουσα διδασκαλίας και παρότρυνση των παιδιών να τα δανειστούν για να τα διαβάσουν.
- Λειτουργία Λεσχών Ανάγνωσης (βλ. σημ. Στ., σελ. 13).
- Οργάνωση επισκέψεων στο σχολείο από συγγραφείς/εικονογράφους (βλ. σημ. Ζ, σελ. 13).
- Οργάνωση επισκέψεων σε βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία (βλ. σημ. Η., σελ. 14).
- Ανάπτυξη δράσεων (διά ζώσης ή μέσω διαδικτύου) με άλλα σχολεία, σχετικών με βιβλία που διάβασαν.

Β. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΙΘΟΥΣΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΕ ΤΡΟΠΟΥΣ ΠΟΥ ΝΑ ΠΡΟΩΘΟΥΝ ΤΗ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ

Η διαμόρφωση των σχολικών χώρων σχετίζεται, σε μεγάλο βαθμό, με τις διαθέσεις, τις συμπεριφορές και στάσεις παιδιών και εκπαιδευτικών. Σε όλους τους χώρους του σχολείου, πρέπει να είναι «ορατό» ότι το βιβλίο και η ανάγνωση βρίσκονται στο επίκεντρο του σχολείου. Ενδεικτικές είναι οι ακόλουθες δράσεις:

- Δημιουργία σχετικών ελκυστικών πινακίδων σε κοινόχρηστους χώρους ή/και στις αίθουσες διδασκαλίας (π.χ. με αποκόμματα από εφημερίδες ή περιοδικά σχετικά με την παρουσίαση ή την κριτική για κάποιο βιβλίο, με κείμενα και ζωγραφιές παιδιών για ένα βιβλίο που διάβασαν, με φωτογραφίες και εργασίες από την επίσκεψη συγγραφέα/εικονογράφου στο σχολείο ή από επισκέψεις που έγιναν από τα παιδιά

σε χώρους που σχετίζονται με το βιβλίο, με αφιέρωμα σε κάποιον/α λογοτέχνη/ίδα, με προτάσεις των ίδιων των παιδιών για βιβλία που συστήνουν).

- Δημιουργία χώρου/γωνιάς βιβλίου στον χώρο υποδοχής του σχολείου, εάν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, όπου θα υπάρχουν πολυθρόνες και πινακίδες με υλικό από δράσεις φιλαναγνωσίας όπως περιγράφεται πιο πάνω, καθώς και βιβλία/περιοδικά με θέματα για το παιδί, που μπορούν να διαβάζουν επισκέπτες/γονείς, ενώ αναμένουν στον χώρο υποδοχής.
- Τοποθέτηση αφισών και έργων τέχνης που παρουσιάζουν ανθρώπους να διαβάζουν (είναι σημαντικό να υπάρχουν και εικόνες αντρών/αγοριών), καθώς και φωτογραφιών του προσωπικού του σχολείου να διαβάζουν ή/και παιδιών με το αγαπημένο τους βιβλίο (με συγκατάθεση των γονέων τους).
- Δημιουργία μίας ελκυστικής γωνιάς βιβλίου και ανάγνωσης μέσα στις τάξεις (ανάλογα με τον διαθέσιμο χώρο), με μαξιλάρια, χαλί ή πολυθρόνες, όπου τα παιδιά θα μπορούν να διαβάζουν βιβλία. Η γωνιά αυτή συστήνεται να διαμορφώνεται από τον/την εκπαιδευτικό και τα παιδιά από κοινού, αφήνοντας τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους να δράσουν. (Βλ. σημ. Γ, για περισσότερες λεπτομέρειες)
- Κατασκευή εικαστικής «τοιχογραφίας» με ζωγραφιές και λεζάντες από βιβλία που έχουν διαβαστεί κατά τη διάρκεια της χρονιάς.
- Κινητές βιβλιοθήκες στην αυλή, για αξιοποίηση κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων (οι βιβλιοθήκες αυτές μπορούν να περνούν και από τάξεις).
- Δέντρο ανάγνωσης ή βιβλιόδεντρο (π.χ. ξύλινη κατασκευή ή σχηματισμένο σε μια πινακίδα): Κάθε φορά που κάποιο παιδί διαβάζει ένα βιβλίο, τοποθετεί στο δέντρο μια κάρτα με τα στοιχεία του (π.χ. τίτλο, συγγραφέα, εκδοτικό οίκο, χρονολογία έκδοσης) ή/και κάτι που θέλει να αναφέρει για το βιβλίο.

Γ. ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Η ύπαρξη βιβλιοθηκών στα σχολεία είναι απαραίτητη για την προώθηση του βιβλίου και για την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας. Στα σχολεία μπορεί να δημιουργηθούν βιβλιοθήκες μέσα σε κάθε αίθουσα διδασκαλίας ή να λειτουργεί κεντρική βιβλιοθήκη, σε ξεχωριστή αίθουσα (αν υπάρχει διαθέσιμος χώρος), ή και τα δύο.

Η δημιουργία βιβλιοθηκών στις σχολικές τάξεις, στα σχολεία και στην κοινότητα, είναι ιδιαίτερα σημαντική, για να αυξηθεί η διαθεσιμότητα των βιβλίων. Εξίσου σημαντική είναι η κατάρτιση των παιδιών για το πώς κινείται και συμπεριφέρεται κανείς σε μια βιβλιοθήκη (π.χ. δεν διακόπτει τους άλλους όταν διαβάζουν, αλληλεπιδρά και συζητά μαζί τους τα αναγνώσματα) και πώς συμπεριφέρεται κανείς στα βιβλία που δανείζεται.

Οι σχολικές βιβλιοθήκες μπορεί να αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για τη διεξαγωγή όλων των μαθημάτων, εφόσον συμβάλλουν στην εξοικείωση των παιδιών με την αναζήτηση πληροφοριών και γνώσεων και σε άλλα μέσα, εκτός από τα σχολικά εγχειρίδια. Μπορεί, επίσης, να αποτελέσουν σημαντικό χώρο επαφής των παιδιών με τη λογοτεχνία. Συστήνεται, στα σχολεία όπου λειτουργεί κεντρική βιβλιοθήκη, οι εκπαιδευτικοί να φροντίζουν να την

επισκέπτονται με τα παιδιά της τάξης τους, ανά τακτά διαστήματα, για διεξαγωγή δραστηριοτήτων ή/και μαθημάτων στον χώρο της.

Στόχος των σχολικών βιβλιοθηκών δεν είναι μόνον να αποτελέσουν σημείο μάθησης, αλλά και να συμβάλουν στην προώθηση της ανάγνωσης ως μέσο που μπορεί να προσφέρει διασκέδαση, να κάνουν το διάβασμα «ψυχαγωγία» για το παιδί, ευχάριστο όπως και το παιχνίδι, και βραχυπρόθεσμα να κάνουν το παιδί να γνωρίσει το βιβλίο, να το πλησιάσει από την πιο τρυφερή ηλικία αβίαστα, δίχως κανέναν απολύτως καταναγκασμό.

Η ύπαρξη μιας βιβλιοθήκης μέσα στη σχολική τάξη και μάλιστα μιας ελκυστικής βιβλιοθήκης σε μια εξίσου ελκυστική γωνιά, επηρεάζει έμμεσα την αναγνωστική στάση, καθώς επιδρά στην πρόθεση για ανάγνωση, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην απόφαση για ανάγνωση και αυτή με τη σειρά της μπορεί, τελικά, να επηρεάσει τη στάση απέναντι στο βιβλίο.

Ο χώρος της βιβλιοθήκης (κεντρικής ή στις αίθουσες διδασκαλίας) θα πρέπει να είναι κατάλληλα σχεδιασμένος και να συμβάλλει στη δημιουργία μιας ενδιαφέρουσας και ελκυστικής ατμόσφαιρας, ώστε να προσελκύει τα παιδιά και να τα παρακινεί δημιουργικά. Η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να είναι πλούσια σε ποικίλου περιεχομένου αναγνώσματα, ώστε να βρίσκουν σε αυτά ικανοποίηση παιδιά με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Ειδικότερα, συστήνεται να υπάρχουν:

- Βιβλία με εικόνες ή σιωπηλά βιβλία που αναπτύσσουν τη φαντασία και καλλιεργούν τη γλώσσα.
- Παραμύθια λαϊκά, έντεχνα, διασκευασμένα και μεταφρασμένα.
- Μύθοι του Αισώπου και ελληνική μυθολογία.
- Μικρές ιστορίες.
- Ποιήματα, λίμερικς, παιχνιδόλεξα.
- Διηγήματα, μυθιστορήματα ποικίλου περιεχομένου.
- Λαϊκά τραγούδια, αινίγματα, παροιμίες.
- Παιδικές εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, περιοδικά, άλμπουμ, χάρτες, λευκώματα κ.ά.

Η παιδική βιβλιοθήκη συμβάλλει στην εξοικείωση των παιδιών με το διάβασμα και στη μάθηση και μεριμνά για την κάλυψη των πληροφοριακών αναγκών τους. Ειδικότερα, παρέχει το δικαίωμα της ίσης πρόσβασης των παιδιών στην πληροφορία και στη γνώση στοχεύοντας στην πολιτιστική τους ανάπτυξη και τη συμμετοχή τους σε δημιουργικά προγράμματα. Η παρουσία των βιβλιοθηκών αίρει τις οικονομικές, πολιτισμικές ή γεωγραφικές ανισότητες και διασφαλίζει το δικαίωμα στην ανάγνωση στα λιγότερο προνομιούχα παιδιά: στα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες που δεν έχουν σχέση με το βιβλίο, στα παιδιά που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές, στα παιδιά των μεταναστών/τριών και των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων.

Ο χώρος της βιβλιοθήκης, ωστόσο, δεν πρέπει να είναι μόνο χώρος ανάγνωσης και δανεισμού. Εκεί μπορεί να διεξαχθούν ενδοσχολικές έρευνες σε σχέση με συγκεκριμένες θεματικές ή συγκεκριμένο βιβλίο, με χρήση και της τεχνολογίας, συγκρίνοντας παράλληλα και την εγκυρότητα των πηγών του διαδικτύου. Μπορεί, επίσης, να μετατραπεί σε χώρο πολιτισμού, μια γωνιά ανάπτυξης πολλών και ποικίλων δημιουργικών δραστηριοτήτων. Ο/Η εκπαιδευτικός αξιοποιεί το υλικό της βιβλιοθήκης, αναδεικνύει τα καλά βιβλία και συγχρόνως προσπαθεί να επινοεί τρόπους για να κεντρίζει το ενδιαφέρον των παιδιών.

Στη Μέση Γενική Εκπαίδευση και Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση καλούνται οι εκπαιδευτικοί να ενημερώσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες ότι μπορούν να έχουν πρόσβαση στον Ενιαίο Κατάλογο Σχολικών Βιβλιοθηκών, επιλέγοντας τον σύνδεσμο <http://dionisos.cut.ac.cy/>. Στον Ενιαίο Κατάλογο είναι καταχωρημένες πενήντα (50) Σχολικές Βιβλιοθήκες Γυμνασίων, Λυκείων και Τεχνικών Σχολών από όλη την Κύπρο, που αποτελούν μέρος του Δικτύου Κυπριακών Βιβλιοθηκών που αναπτύχθηκε και εξελίσσεται από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υ.Π.Π.Α.Ν. Μέσα από την οικοσελίδα των Πολιτιστικών Υπηρεσιών, επιλέγοντας «Δίκτυο Κρατικών Βιβλιοθηκών», οι χρήστες μπορούν να έχουν πρόσβαση στον Ενιαίο Κατάλογο Δημόσιων/Κρατικών Βιβλιοθηκών, στον «Κατάλογο της Κυπριακής Βιβλιοθήκης» και στον «Ενιαίο Κατάλογο Σχολικών Βιβλιοθηκών». Οι τίτλοι που είναι καταχωρημένοι από τις Σχολικές Βιβλιοθήκες είναι προς το παρόν περιορισμένοι, όμως η δυνατότητα ταυτόχρονης πρόσβασης σε πολλαπλές πηγές πληροφόρησης είναι μια εμπειρία και μια δεξιότητα την οποία πρέπει να αποκτήσουν όλοι/ες οι μαθητές/μαθήτριες.

Δ. ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να προβαίνουν στις κατάλληλες διευθετήσεις, ώστε τα παιδιά να έχουν τη δυνατότητα να δανείζονται, να διαβάζουν βιβλία και να επεξεργάζονται δημιουργικά το περιεχόμενό τους, εάν επιθυμούν. Ιδιαίτερα μετά την οικονομική κρίση, αρκετές οικογένειες δυσκολεύονται να αγοράσουν βιβλία στα παιδιά, επομένως για πολλά παιδιά η δανειστική βιβλιοθήκη της τάξης/του σχολείου, αποτελεί τη μοναδική ευκαιρία για να έρθουν σε επαφή με την ανάγνωση βιβλίων.

Είναι απαραίτητο να εμπλουτίζονται οι βιβλιοθήκες του σχολείου/των τάξεων με την αγορά νέων βιβλίων κάθε χρόνο. Επίσης, μπορούν να εξασφαλίζονται μεταχειρισμένα (αλλά σε άριστη κατάσταση) βιβλία από γονείς του σχολείου. Νοείται ότι σε τέτοια περίπτωση πρέπει να ελεγχθεί η καταλληλότητα των βιβλίων αυτών, από εκπαιδευτικούς του σχολείου.

Τα παιδιά δεν πρέπει να είναι υποχρεωμένα να ασχοληθούν με εργασίες για τα βιβλία που δανείζονται. Μπορεί να υπάρχει ένας κατάλογος προτεινόμενων εργασιών/δραστηριοτήτων, από τις οποίες θα επιλέγουν, προαιρετικά, διατηρώντας το δικαίωμα για ανάγνωση του βιβλίου μόνο για ευχαρίστηση, χωρίς να γίνει οποιαδήποτε άλλη εργασία/δραστηριότητα.

Στα σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης συστήνεται να τηρούνται καρτέλες δανεισμού βιβλίων, για κάθε παιδί, στις οποίες να σημειώνονται οι ημερομηνίες δανεισμού και επιστροφής του βιβλίου. Η καταγραφή στην καρτέλα είναι σημαντική δεξιότητα, την οποία καλό είναι να κάνει το ίδιο το παιδί, ή να υπάρχουν υπεύθυνα παιδιά για τον δανεισμό, τα οποία θα εναλλάσσονται. Λόγω των μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας, θα πρέπει να εξευρεθούν τρόποι δανεισμού των βιβλίων, με τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να γίνεται δανεισμός βιβλίων μόνο Δευτέρα και επιστροφή βιβλίων μόνο Παρασκευή, έτσι ώστε να μεσολαβεί το Σαββατοκύριακο για ανταλλαγή από ένα παιδί σε άλλο. Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός της τάξης μπορεί να συζητά με το παιδί για το βιβλίο που θα ήθελε να δανειστεί και να του το δίνει (με χρήση αντισηπτικού στα χέρια), έτσι ώστε να μην αγγίζουν τα παιδιά σε όλα τα βιβλία για να διαλέξουν.

Σημειώνεται ότι μπορούν να λειτουργήσουν δανειστικές βιβλιοθήκες και έξω από το σχολείο («βιβλιοθήκες του δρόμου»), με βιβλία μεταχειρισμένα που θα συγκεντρωθούν από τις οικογένειες των παιδιών.

Ε. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Είναι σημαντικό, μέσα από ενδιαφέρουσες και ελκυστικές για τα παιδιά δραστηριότητες, οι εκπαιδευτικοί να τα εμπλέξουν πιο ενεργά στην ανάγνωση ενός βιβλίου. Η ανάγνωση βιβλίων μπορεί, επίσης, να εμπλουτιστεί με θεατρικές, μουσικές και εικαστικές δραστηριότητες. Είναι καλό να εναλλάσσονται οι δραστηριότητες αυτές, έτσι ώστε να διατηρείται αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών.

Ενδεικτικά, μπορούν να οργανωθούν οι πιο κάτω δράσεις:

- Καθιέρωση ημερίδων λογοτεχνίας και αφιερωμάτων σε λογοτέχνες/ιδες (π.χ. «συγγραφέας του μήνα»).
- Βιβλιοπαρουσιάσεις (στην τάξη ή σε συγκεντρώσεις όλου του σχολείου).
- Έκδοση περιοδικού του σχολείου ή της τάξης, με θέμα τη φιλιαναγνωσία.
- Καθιέρωση διαγωνισμών φιλιαναγνωσίας ή συμμετοχή σε διαγωνισμούς που οργανώνονται από άλλους φορείς.
- Προσθήκη επαυξημένης πραγματικότητας (με τη χρήση QR code) σε βιβλία.
- Δημιουργία επιτραπέζιων παιχνιδιών, για συγκεκριμένα παραμύθια/βιβλία.
- Επιλογή βιβλίων κοινής θεματικής (π.χ. Χριστούγεννα) ή κοινού κεντρικού ήρωα (π.χ. λύκος) και σχετικές δημιουργικές δραστηριότητες (π.χ. επεξεργασία τους και παραγωγή ιστορίας από τα παιδιά, σχετικά με το ίδιο θέμα ή τον ίδιο ήρωα).
- Μεταφορά ενός βιβλίου σε άλλη μορφή τέχνης *(Τα παιδιά όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, μπορούν να εμπνευστούν από ένα βιβλίο που θα διαβάσουν ως τάξη ή ως ομάδα και να το μεταφέρουν σε θεατρική παράσταση, σε παράσταση θεάτρου σκιών, σε παράσταση μπαλέτου/χορού, σε θέατρο αναγνωστών, σε ταινία βίντεο, σε ηχοϊστορία κ.λπ. Η παράσταση μπορεί να παρουσιαστεί στα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου ή/και στους γονείς και μπορεί να αποτελέσει το θέμα της τελικής γιορτής του σχολείου. Για να ετοιμαστεί η παράσταση, τα παιδιά θα διαβάσουν το βιβλίο, θα μιλήσουν γι' αυτό, θα αυτοσχεδιάσουν, θα προτείνουν τρόπους μεταφοράς της ιστορίας, θα υποδυθούν ρόλους, θα σκηνοθετήσουν, θα ετοιμάσουν ή θα αναπαραστήσουν το σκηνικό).*
- Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής *(οι συγγραφικές ασκήσεις καλλιεργούν το γλωσσικό γούστο, διαπλάθουν απαιτητικότερους αναγνώστες και εκλεπτύνουν τη λογοτεχνική ανάγνωση· τούτο είναι διαπιστωμένο και ισχύει για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Μέσα από δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, τα παιδιά εργάζονται με περισσότερο κέφι και το κλίμα της τάξης αλλάζει.).* Ιδέες για δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αναζητηθούν στους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας της Λογοτεχνίας (Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου), στο εγχειρίδιο *Ο λόγος ανάγκη της ψυχής. Βιβλίο για τον εκπαιδευτικό Α', Β', Γ' Γυμνασίου*, καθώς και στο εγχειρίδιο *«Δημιουργική Γραφή – Οδηγίες Πλεύσεως»* (https://archeia.moec.gov.cy/sd/540/dimiourgiki_grafi_odigies_plefseos.pdf). Συστήνεται, επίσης, και η αξιοποίηση ηλεκτρονικών εφαρμογών/λογισμικού που σχετίζονται με τη δημιουργική γραφή.

ΣΤ. ΛΕΣΧΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

Η λειτουργία της Λέσχης Ανάγνωσης, στο πλαίσιο του μαθήματος της Λογοτεχνίας ή και άλλων δράσεων του σχολείου, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, για την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας ως στάσης ζωής και όχι μόνο ως μαθητικής δραστηριότητας. Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά η Λέσχη Ανάγνωσης, κρίνεται απαραίτητο να λειτουργεί στη βάση ομαδοκεντρικών μοντέλων και πιο συγκεκριμένα να ενθαρρύνει την από κοινού ανάγνωση από ομάδες μαθητών/τριών, ώστε κατά τη διάρκεια της παρουσίασης του λογοτεχνικού βιβλίου να γίνεται συζήτηση τόσο από τους/τις συναναγνώστες/στριες όσο και από ολόκληρη την τάξη. Επομένως, σε μία τάξη είναι δυνατόν να συγκροτηθούν από μία (δηλ. ολόκληρη η τάξη) μέχρι τέσσερις ομάδες συναναγνωστών/στριών και τα μέλη κάθε ομάδας να διαβάζουν το ίδιο βιβλίο.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό η επιλογή των βιβλίων να αποτελεί μέρος της λειτουργίας της Λέσχης Ανάγνωσης και να γίνεται με σταθμισμένα κριτήρια, όπως είναι λόγου χάρη οι κριτικές εφημερίδων, περιοδικών και του ηλεκτρονικού τύπου, και όχι μόνο οι δείκτες πωλήσεων των βιβλίων. Άλλες παράμετροι της επιλογής των λογοτεχνικών βιβλίων από τη Λέσχη Ανάγνωσης είναι η θεματική τους, το λογοτεχνικό είδος και οι πιθανές διαθεματικές και διεπιστημονικές τους αναφορές. Οι συζητήσεις γύρω από τα επιλεγμένα βιβλία είναι δυνατόν να συνδυάζονται από επισκέψεις λογοτεχνών/λογοτέχνιδων στη Λέσχη ή από προβολές και άλλες σχετικές με τα βιβλία δραστηριότητες.

Επομένως, τόσο στη Δημοτική όσο και στη Μέση Εκπαίδευση, η Λέσχη Ανάγνωσης δεν ενδείκνυται να ταυτίζεται με ατομικές παρουσιάσεις λογοτεχνικών βιβλίων που δεν διαβάστηκαν από κανένα άλλο μέλος της Λέσχης/τάξης, καθότι με αυτό τον τρόπο δεν διασφαλίζονται οι απαραίτητες συνθήκες για συζήτηση, αισθητική αποτίμηση και απόλαυση της λογοτεχνίας στο πλαίσιο της συνάντησης των αναγνωστών/στριών. Άρα δομικό στοιχείο της Λέσχης Ανάγνωσης είναι οι συναναγνώστες/στριες και όχι οι αναγνώστες/στριες.

Ζ. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ/ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Στο πλαίσιο των δράσεων φιλιαναγνωσίας, σημαντική θέση κατέχουν οι επισκέψεις των δημιουργών, συγγραφέων και εικονογράφων, στα σχολεία και η επαφή τους με τα παιδιά. Είναι αδιαμφισβήτητη η ωφέλεια που προκύπτει από τις συναντήσεις αυτές. Για τη μεγιστοποίηση, όμως, της συγκεκριμένης ωφέλειας, θα πρέπει να γίνεται η κατάλληλη προετοιμασία των παιδιών πριν από την επίσκεψη, καθώς και η ανάλογη και παραγωγική αξιοποίηση της επίσκεψης του/της δημιουργού τόσο κατά τη συγκεκριμένη ημέρα της παρουσίας του/της στη σχολική μονάδα όσο και στη συνέχεια.

Οι επισκέψεις συγγραφέων/εικονογράφων στα σχολεία μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές και η συνεργασία των δημιουργών αυτών με τα σχολεία μπορεί να έχει διαφορετική διάρκεια ανάλογα με τον στόχο και τη μορφή της επίσκεψης ή των επισκέψεων. Για τον λόγο αυτό, συστήνεται όπως συμφωνηθεί από κοινού με τον/τη συγγραφέα/εικονογράφο το σχέδιο φιλιαναγνωστικής δράσης. Γενικότερα, προτείνεται όπως το σχολείο ή η τάξη επιλέξει και μελετήσει με δημιουργικούς τρόπους βιβλίο ή βιβλία του/της συγγραφέα/εικονογράφου που προσκαλεί και γίνει σχετική προεργασία. Αυτό διασφαλίζει ότι τα παιδιά γνωρίζουν από πριν το έργο του/της συγγραφέα/εικονογράφου, ότι έχουν ετοιμάσει σχετικές ερωτήσεις για να του/της υποβάλουν, αλλά και δημιουργικά δικά τους έργα σε σχέση με τα βιβλία του/της, τα

οποία θέλουν να του/της παρουσιάσουν. Μετά από σχετική συνεννόηση με τον/την εκπαιδευτικό, ο/η συγγραφέας/εικονογράφος μπορεί να προχωρήσει σε δημιουργικές δραστηριότητες με τα παιδιά, στο πλαίσιο μίας διά ζώσης ή μίας διαδικτυακής συνάντησης. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να αφορούν είτε στα επιλεγμένα βιβλία είτε σε άλλα βιβλία. Στις συναντήσεις αυτές, παρούσες/παρόντες είναι, ασφαλώς, οι εκπαιδευτικοί της τάξης. Η συνεργασία μπορεί να συνεχιστεί και μετά την επίσκεψη, με την οργάνωση και άλλων δραστηριοτήτων που θα προκύψουν από την επαφή των παιδιών με τον/τη συγγραφέα/εικονογράφο.

Για τα διαδικαστικά της διεξαγωγής αυτών των δραστηριοτήτων, π.χ. διαρρύθμιση της αίθουσας, δημιουργία συνδέσμων για διαδικτυακές συναντήσεις κ.λπ., αλλά και για τον βαθμό πειθαρχίας που επικρατεί σε αυτές τις συναντήσεις, υπεύθυνο είναι το σχολείο.

H. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Είναι σημαντικό τα σχολεία να δημιουργήσουν δεσμούς με τοπικές βιβλιοθήκες, αναπτύσσοντας δράσεις μαζί τους. Η δημιουργία δεσμών με τις βιβλιοθήκες θέτει τα θεμέλια και για τη μετέπειτα σχέση των παιδιών, ως ενηλίκων, με το βιβλίο και τις βιβλιοθήκες.

Οι επισκέψεις σε βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα παιδιά. Πριν από την επίσκεψη, θα πρέπει να γίνει σχετική προετοιμασία των παιδιών για τους χώρους αυτούς, μέσω πληροφοριακών και λογοτεχνικών κειμένων. Τα παιδιά θα πρέπει να γνωρίζουν, για παράδειγμα, τους κανόνες που ισχύουν σε μια βιβλιοθήκη, τα μέρη της βιβλιοθήκης, τι επιτρέπεται να κάνουν και τι όχι σε αυτήν. Οι συναντήσεις ορίζονται μετά από συνεννόηση με τα υπεύθυνα άτομα των χώρων αυτών.

Αν η βιβλιοθήκη ή το βιβλιοπωλείο δεν διαθέτει οργανωμένο πρόγραμμα φιλαναγνωσίας ή ξενάγησης για παιδιά, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ετοιμάσουν τις δικές τους δραστηριότητες που θα λάβουν χώρα πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την επίσκεψη, σε συνεννόηση όπου χρειάζεται με τα υπεύθυνα άτομα της βιβλιοθήκης ή του βιβλιοπωλείου. Για τον βαθμό πειθαρχίας που επικρατεί σε αυτές τις επισκέψεις, υπεύθυνοι/ες είναι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου που συνοδεύουν τα παιδιά.

Περαιτέρω, συστήνεται η γνωριμία των παιδιών και με διαδικτυακά βιβλιοπωλεία και εκδοτικούς οίκους και του τρόπου που αυτά λειτουργούν για αγορά βιβλίων, καθώς και σύγκρισή τους με τα κανονικά βιβλιοπωλεία.

Η επίσκεψη σε βιβλιοπωλείο μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για κατανόηση από τα παιδιά της διαδικασίας δημιουργίας ενός βιβλίου (μπορεί να ακολουθήσει και επίσκεψη σε τυπογραφείο), καθώς και για εξοικείωση των ίδιων των παιδιών με τα στάδια παραγωγής ενός βιβλίου (π.χ. έκδοση εφημερίδας σχολείου/τάξης, έκδοση εφημερίδων/περιοδικών με θέμα τη φιλαναγνωσία, έκδοση βιβλίου με εργασίες των παιδιών για θέμα που μελετούν σε κάποιο μάθημα κ.λπ.)

Θ. ΔΡΑΣΕΙΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Η εμπλοκή των γονέων σε ένα πρόγραμμα φιλαναγνωσίας που εφαρμόζεται στο σχολείο είναι σημαντικός παράγοντας επιτυχίας ενός τέτοιου προγράμματος. Το να αντιλαμβάνεται το παιδί ότι η ανάγνωση βιβλίων είναι κάτι που επιδιώκεται και στα δύο περιβάλλοντα στέλνει

το ανάλογο μήνυμα στο παιδί για τη σημασία του βιβλίου. Η συνεργασία μεταξύ σχολείου και σπιτιού μπορεί να γίνεται με συνεχή ενημέρωση των γονέων σχετικά με το πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας που υλοποιείται στο σχολείο και με τις ευκαιρίες εμπλοκής τους, καθώς και με συμβουλές για ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας στο σπίτι (π.χ. αποστολή σχετικού τρίπτυχου, σχετική ενημέρωση στην ιστοσελίδα του σχολείου).

Οι γονείς, για παράδειγμα, μπορούν:

- να συμμετέχουν σε πρόγραμμα μεγάλωφωνης ανάγνωσης βιβλίων για τα παιδιά, στον χώρο του σχολείου (ή διαδικτυακά),
- να συνεργάζονται με τα παιδιά για ολοκλήρωση φιλιαναγνωστικών δράσεων στο σπίτι, (π.χ. «βγάζω φωτογραφία με το αγαπημένο μου βιβλίο», «διαβάζω στο σπίτι», «ετοιμάζω προφορική αφήγηση για το βιβλίο στο σπίτι», κ.λπ.),
- να πιστοποιούν υπογράφοντας σχετική κάρτα, όταν το παιδί τους διαβάζει κάποιο βιβλίο για τουλάχιστον 10 λεπτά, το βράδυ (οι κάρτες μπορούν να αναρτώνται σε συγκεκριμένο χώρο/πινακίδα του σχολείου ή της τάξης),
- να προσκαλούνται σε επιμορφωτικές δράσεις που διοργανώνει το σχολείο ως προς το θέμα της φιλιαναγνωσίας, σε συνεργασία με εξωτερικούς φορείς, αλλά και με τις/τους εκπαιδευτικούς του σχολείου,
- να επιβραβεύονται (π.χ. με πιστοποιητικά «Ανάγνωσης στην Οικογένεια»), όταν εμπλέκονται στην ανάγνωση βιβλίων στο σπίτι, μαζί με το παιδί τους,
- να φωτογραφηθούν με το αγαπημένο τους βιβλίο από την παιδική τους ηλικία και οι φωτογραφίες να αναρτηθούν σε πινακίδα φιλιαναγνωσίας (στην τάξη ή στο σχολείο).

I. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΟΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ, ΓΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ

Είναι σημαντικό να συνδεθεί η σχολική ζωή με την τοπική κοινότητα, μέσα από την ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας, με απώτερο στόχο την προώθηση της φιλιαναγνωσίας.

Ενδεικτικά, μπορούν να γίνουν οι ακόλουθες δράσεις:

- Προβολή φιλιαναγνωστικών δράσεων του σχολείου στην κοινότητα (π.χ. μέσω τοπικών εφημερίδων/περιοδικών, μέσω της ιστοσελίδας του σχολείου).
- Οργάνωση δραστηριοτήτων στην κοινοτική βιβλιοθήκη (αν υπάρχει), σε εργάσιμο αλλά και μη εργάσιμο χρόνο.
- Οργάνωση διάφορων εκδηλώσεων της κοινότητας, για το βιβλίο, στη βιβλιοθήκη του σχολείου (αν υπάρχει).
- Λειτουργία λεσχών ανάγνωσης, με συμμετοχή μελών της κοινότητας, παιδιών και εκπαιδευτικών.

- Δημιουργία εφημερίδων και περιοδικών. Δημιουργική έκφραση και επικοινωνία, και ευκαιρία για κατάθεση σκέψεων, συναισθημάτων, ιδεών και εμπειριών με βάση τη μελέτη βιβλίων.
- Αφιερώματα σε λογοτέχνες και λογοτέχνιδες – συνεργασία παιδιών, εκπαιδευτικών και τοπικών φορέων.
- Δημιουργία κατάλληλα διαμορφωμένων χώρων προώθησης της φιλιαναγνωσίας, στην κοινότητα όπου βρίσκονται τα σχολεία.
- Αθλοθέτηση βραβείου αναγνωστών/στριών.
- Αξιοποίηση ανθρώπων της κοινότητας (π.χ. πρόσκληση στο σχολείο για συζήτηση με τα παιδιά) που ασχολούνται με θέματα που σχετίζονται με το βιβλίο (π.χ. βιβλιοθηκονόμοι, τυπογράφοι, συγγραφείς, βιβλιοπώλες).